

راهبرد عربستان برای دور کردن پوتین از ایران و سوریه شکست خورده است

رویدادهای اخیر این حقیقت را روشن کرده است که عربستان با واگذاری امتیازات اقتصادی به روسیه - هرچقدر هم که فریبنده باشد - نمی‌تواند روسیه را از ایران و سوریه دور کند.

به گزارش آران نیوز: اندیشکده آمریکایی «کشورهای عرب خلیج فارس در واشنگتن» در یادداشتی به قلم مارک کاتز نوشت: دیپلماسی سعودی طی چندین سال، با نگاه به چشم‌اندازهای روابط اقتصادی بهتر بین عربستان سعودی، شورای همکاری کشورهای خلیج فارس و روسیه، در جهت ترغیب مسکو به قطع حمایتش از بشار اسد و همچنین ایران تلاش کرده است. ریاض با بیان اینکه انتظار دارد مسکو این پیشنهاد را بپذیرد، در ماه جولای توسط عادل الجبیر وزیر امور خارجه‌اش به روسیه پیشنهاد داد: «این برای روسیه منطقی خواهد بود که بگوید اینجا (یعنی عربستان سعودی و شورای همکاری کشورهای خلیج فارس) جایی است که روابط ما به پیشبرد منافعمان کمک خواهد کرد، ولی همکاری ما با اسد کمکی به ما نمی‌کند.» او در ادامه افزود: «ما آمادگی داریم سهمی در خاورمیانه برای روسیه قائل شویم که این کشور را به کشوری قوی‌تر از شوروی تبدیل خواهد کرد.»

به هر حال، انتظارات سعودی برای پذیرش این پیشنهاد از سوی مسکو زمانی که بمب‌افکن‌های روس از پایگاه هوایی نوژه همدان در غرب ایران برای انجام عملیات‌های نظامی به پرواز درآمدند، با شکست سختی مواجه شد. مسکو در گذشته بمب‌افکن‌هایش را از پایگاه‌های موجود در جنوب روسیه به منطقه اعزام می‌کرد، که در فاصله خیلی دورتری با اهداف موجود در خاک سوریه قرار داشتند. اما درحالی‌که اهمیت نظامی پرواز بمب‌افکن‌های روسی از داخل خاک ایران می‌تواند قابل توجه باشد، اهمیت سیاسی این اقدام فوق‌العاده اهمیت دارد، چرا که نشان می‌دهد اتحاد عمیقی بین مسکو و تهران در دفاع از رژیم اسد وجود دارد، و مسکو قصد ندارد سیاست خود در این زمینه را تغییر دهد.

آشتی اخیر بین روسیه و ترکیه نیز پیامدهای ناگواری برای انتظارات ریاض از روسیه دربر داشته است. رئیس‌جمهور ترکیه رجب طیب اردوغان در ماه اگوست خواستار «کنار رفتن بشار اسد از قدرت» شد، و اعلام کرد که جبهه‌النصره (که حالا تغییر نام یافته) «نباید به‌عنوان یک سازمان تروریستی در نظر گرفته شود» چون در حال جنگ با داعش در سوریه است. به هر حال، برخی گزارشات نشان می‌دهند که آنکارا برای همکاری با روسیه و تهران برای رسیدن به یک توافق سوری که طی آن در صورت وقوع برخی اصلاحات اسد در قدرت باقی بماند، آمادگی دارد، به شرطی که مسکو و تهران روی کردهای سوری فشار بیاورند تا از قلمروهای تصرف‌شده‌شان در شمال غربی سوریه عقب‌نشینی کنند و در عوض ترکیه نیز دست از حمایت نیروهای اپوزیسیون مخالف اسد بردارد. به هر حال، هراندازه این گزارش‌ها دقیق باشند، آشتی ترکیه و روسیه به نظر نشان از آن دارد که بیرون راندن اسد از قدرت، در قیاس با محدود کردن مناطق تحت کنترل نیروهای کرد در سوریه که وی آنها را در ارتباط با گروه معاند کرد داخل ترکیه یا همان حزب کارگران کردستان (PKK) می‌بیند برای اردوغان به یک اولویت خیلی کم‌اهمیت‌تر تبدیل شده است.

با افزایش همکاری نظامی روسیه با ایران درباره سوریه و برداشته شدن موانع دستیابی به هدف ایران و روسیه یعنی حفظ اسد در قدرت و شکست دشمنان آن به دست ترکیه، مشخص است که مسکو نیازی نمی‌بیند که در ازای روابط اقتصادی بهتر با عربستان و کشورهای عرب خلیج فارس خود را از اسد یا تهران دور کند.

در عوض در حالی که گزارشات رسانه‌های روسیه چشم‌اندازهای همکاری اقتصادی سعودی-روسیه در مورد قیمت‌گذاری نفت، پروژه‌های انرژی هسته‌ای سعودی و دیگر زمینه‌ها را بحث می‌کنند، اما در نظر نمی‌گیرند حمایت روسیه از اسد یا همکاری با ایران می‌تواند چه اثراتی روی این مسائل داشته باشد. در حقیقت، یک منوط در رسانه‌های روسیه وجود دارد که عربستان نه فقط در سوریه بلکه در عرصه اقتصادی نیز دارد میدان را به روسیه می‌بازد. یک مقاله اخیر ادعا کرد که: «به نظر می‌رسد که سعودی‌ها نگران جلسات اخیر ولادیمیر پوتین با سران مذهبی ایران، ترکیه و آذربایجان - جایی که آنها به بحث درباره همکاری در مورد نفت و گاز طبیعی پرداختند - هستند. به نظر می‌رسد عربستان نگران تأسیس کارتل‌های جدیدی است که خواهند توانست انحصار سعودی در بازار را از این کشور بگیرند.»

البته این استدلال اشکالاتی دارد؛ چراکه احتمال کمی وجود دارد که یک کارتل نفتی روسیه‌محور که شامل عربستان نشود بتواند در افزایش قیمت نفت موفق باشد - مخصوصاً با وجود اینکه مسکو به طور مداوم محدود کردن تولید نفت روسیه برای دستیابی این هدف را رد کرده است - و تلاش‌ها - اگر بتوان چنین نامی برای آنها گذاشت - برای ایجاد یک کارتل گازی موفقیتی به دست نیاورده‌اند. به هر حال، خدشه‌دار بودن این استدلال به کنار، باید دید آیا مسکو به آن اعتقادی دارد و بر اساس آن وارد عمل می‌شود یا خیر؟ چون اگر، برخلاف تمام مشکلات اقتصادی روسیه که در اثر تحریم‌های غرب تشدید شده‌اند، مسکو قویاً اعتقاد داشته باشد که «نیاز عربستان سعودی به روسیه بیشتر از نیاز روسیه به عربستان سعودی است»، مسکو سیاستش در قبال سوریه و ایران را در ازای روابط اقتصادی بهتر با عربستان که پیش‌بینی می‌کند دیر یا زود ریاض به دنبال آن خواهد بود تغییر نخواهد داد.

تحت این شرایط عربستان سعودی برای تغییر سیاست روسیه چه اقدامی می‌تواند انجام دهد؟ می‌تواند حمایتش از اپوزیسیون سوری را حفظ کرده یا حتی افزایش دهد، تا هزینه‌های پشتیبانی از اسد برای روسیه بالاتر رود. ریاض همچنین می‌تواند مقادیر زیادی نفت استخراج کند تا قیمت نفت پایین بماند و به این نحو به اقتصادهای روسیه و ایران لطمه وارد کند. این کشور پادشاهی همچنین می‌تواند یک کمپین روابط عمومی با هدف سنی‌های جهان عرب و فراتر از آن را علیه همکاری روسیه با ایران و جهان شیعه و علیه آنها سازمان‌دهی کند. ریاض همچنین می‌تواند به دنبال ائتلاف‌های نزدیک‌تر با کشورهایی باشد که گرچه تهدید جدی از طرف ایران احساس نمی‌کنند، ولی روسیه برای آنها یک تهدید عمده است.

در نهایت، این گزینه وجود دارد که به طور ضمنی بپذیرند روسیه و ایران در سوریه پیروز شوند و با روسیه - با تن دادن به شرایط مسکو به امید دادن مشوق‌هایی به این کشور برای فشار آوردن روی ایران - کار کنند. با این همه، گزینه‌های دیگری نیز وجود دارد. اما رویدادهای اخیر این حقیقت را روشن می‌کنند که تنها گزینه‌ای که ریاض در اختیار ندارد، دور کردن مسکو از اسد و تهران در عوض حمایت اقتصادی سعودی است.